

Notat

Tema	Innspill til hvilke nasjonale mål kulturpolitikken kan ha for sitt bidrag til klima og miljømessig bærekraft
Dato	13.09.2024
Til	Kultur- og likestillingsdepartementet (KUD)
Fra	Storbybiblioteksjefene i Bergen, Bærum, Drammen, Kristiansand, Oslo, Stavanger, Tromsø og Trondheim

Innspill til klima og miljømål i kultursektoren

Kultur- og likestillingsdepartementet (KUD) ønsker innspill til hvilke nasjonale mål kulturpolitikken kan ha for sitt bidrag til klima og miljømessig bærekraft.

Innspillet under tar utgangspunkt i folkebiblioteksektoren og hva som er sektorens viktige bidrag til klima og miljømessig bærekraft.

Ut over disse målene, bidrar folkebibliotekene til å oppfylle en rekke andre bærekraftsmål. En viktig årsak som gjør dette mulig, er bærekraftsmål nr. 17. Bibliotekene driver utstrakt samarbeid med andre for å nå målene.

1) 1-3 politiske mål som bør være prioritert og inkludert i kulturpolitikken for grønn omstilling:

Med bakgrunn i sitatet fra KUDs budsjettproposisjon: "Med 23 millioner besøkende bare i folkebibliotekene har biblioteksektoren en unik mulighet til å nå befolkningen med kunnskap om 2030-agendaen, og bidrar derfor til at alle skal kunne tilegne seg nødvendig kompetanse om bærekraftig utvikling, jf. delmål 4.7" foreslår vi følgende politiske mål:

TRONDHEIM KOMMUNE

Tråanten tjielte

- **Fremme sirkulærøkonomi og ressursdeling:**

Kultursektoren bør legge til rette for og støtte initiativer som fremmer delingsøkonomi, gjenbruk, reparasjon og læring av praktiske ferdigheter.

Bibliotekene har alltid lånt ut bøker og andre medier, men låner også i stadig økende grad ut verktøy, symaskiner og utstyr gjennom bibliotekenes eksisterende utlånssystemer eller via ulike "BUA-ordninger". Klesbyttedager er også et mye benyttet tiltak, gjerne i samarbeid med frivillige organisasjoner. Dette reduserer forbruket og behovet for nye ressurser, reduserer avfallsmengden og gir ny kunnskap og ferdigheter til innbyggerne. Etter modell av det danske tiltaket DB2030 kan bibliotekenes infrastruktur nasjonalt og regionalt benyttes til å være offentlighetens verktøy til å nå ut med kunnskap om bærekraftig omstilling.

- **Bibliotekenes interne drift:**

Det kastes mange bøker hvert år som ikke går til materialgjenvinning pga. plastede omslag. Krav til miljøvennlig produksjon og transport ved anskaffelse av bøker er viktige grep. Løsninger for å gi bort, selge eller få på plass bedre avfallshåndtering er andre tiltak av betydning. Kulturinstitusjoner bør prioritere tiltak som forbedrer energieffektiviteten i sine bygg, inkludert bruk av grønn teknologi og energieffektive løsninger. Med innføring av grønn IT sikrer vi miljøvennlig og bærekraftig IT, herunder fabrikasjon, bruk og kasting av utstyr. Grønn IT er også å ha et bevisst forhold til hva man lagrer av data. Forskning fra Loughborough University viser at 68% av data brukt i virksomheter kun brukes en gang. Dette tiltaket kan også inkludere støtte til forskningsprosjekter som "SmartLib", et prosjekt for utvikling av smarte, energieffektive bibliotekløsninger.

- **Stimulere til grønn kunnskapsformidling og holdningsendring:**

Kulturpolitikken bør fremme aktiviteter som øker bevisstheten om bærekraft og miljø, for eksempel verksteder hvor man lærer praktiske ferdigheter, reparasjonsverksteder og foredrag, samt ved å oppmuntre til grønnere valg i

TRONDHEIM KOMMUNE

Tråanten tjielte

hverdagen. Bibliotekene kan spille en sentral rolle i denne omstillingen ved å drive folkeopplysning om klima og miljø, og bidra til livslang læring på disse områdene.

Som en troverdig kunnskapsarena er bibliotekene viktige formidlere av informasjon om klima, miljø og beredskap. Kultursektoren, spesielt bibliotekene, har en nøkkelrolle i å redusere sosiale forskjeller og sikre at ingen blir etterlatt, i tråd med prinsippet om "leave no one behind." Bibliotekenes høye troverdighet hos befolkningen gjør at folk stoler på informasjonen de får der, noe som styrker deres posisjon som en pålitelig kilde til kildekritikk og informasjonskompetanse.

2) Hva trenger din organisasjon/institusjon for å kunne legge til rette for grønne veivalg?

- **Økonomisk støtte til bærekraftige prosjekter:** Økt finansiering for prosjekter som fremmer bærekraftige praksiser, som lån og deling av verktøy, el-lastesykler og andre ressurser, er nødvendig. Dette bør også omfatte støtte til vedlikehold og drift av slike tjenester. I tillegg bør det gis tilskudd til initiativer som gjør det mulig å arrangere reparasjonsverksteder eller andre aktiviteter som fremmer gjenbruk, enten alene eller i samarbeid med andre, med mål om å inkludere alle aldersgrupper. Som eksempel får Trondheim folkebibliotek i en fireårsperiode kr 900 000 fra kommunens miljøenhet til dette formålet.
- **Tilgang til grønne teknologier og løsninger:** For å implementere tiltak som grønn IKT og energieffektivisering, trenger organisasjonen tilgang til nødvendig teknologi og infrastruktur, samt opplæring for ansatte i hvordan disse verktøyene best kan utnyttes. Det trengs også løsninger for å kunne håndtere store mengder kasserte bøker best mulig med tanke på materialgjenvinning.
- **Et kompetanseløft for bibliotekansatte:** De ansatte må øke sin kompetanse slik at bibliotekene kan være en arena for samtale og debatt, meningsutveksling, livslang læring og kunnskapsdeling i omstillingen til et grønnere samfunn.

TRONDHEIM KOMMUNE

Tråanten tjielte

- **Styrking av samarbeid og nettverksbygging:** Det er behov for insentiver for samarbeid mellom kulturinstitusjoner som bibliotek og kunnskap, forskning utdanningsinstitusjoner som vitensentre, universitet og høyskoler i arbeidet med opplysning og kunnskapsformidling knyttet til klima og miljø. Bibliotekene er en infrastruktur og distributør og er avhengig av kompetanse og kunnskap fra partnere for å sikre kvaliteten og relevansen av hva vi selv produserer eller deler.

3) Hva er det viktigste din organisasjon/institusjon kan gjøre for å bidra til grønn omstilling?

- **Fremme delingsøkonomi:** Bruke bibliotekenes utlånsordninger som modell for sirkulær delingsøkonomi for andre offentlige tjenester for befolkningen. Bibliotekets initiativer som utlån av verktøy og el-lastesykler, samt frø- og stiklingbiblioteker, bidrar direkte til reduksjon av forbruk og avfall. Ved å utvide disse tilbudene og øke bevisstheten blant publikum, kan biblioteket spille en nøkkelrolle i å fremme en bærekraftig livsstil. Ciceros forskningsprosjekt UPSCALE: Oppskalering av bærekraftig deling ved hjelp av offentlige biblioteker har vist hvordan bibliotekets infrastruktur og systemer kan brukes av eller i samarbeid med andre.
- **Stimulere til grønn kunnskap og holdningsendring:** Bibliotekene kan tilrettelegge for en offentlig samtale og debatt knyttet til klima og miljømessig bærekraft, som kan nå hele befolkningen. Gjennom mediasamlingen, verksteder, arrangementer, og opplæring i grønne ferdigheter, kan biblioteket bidra til å informere og inspirere innbyggere til å ta mer bærekraftige valg. Bibliotekene formidler relevant og sann kunnskap om grønn omstilling, og gjør denne tilgjengelig for den enkelte innbygger. Dette inkluderer å lære bort praktiske ferdigheter innenfor gjenbruk og reparasjon, gjerne på en kreativ måte, samt å tilby ressurser som støtter grønn omstilling.
- **Redusere miljøpåvirkningen av egen drift:** Gå foran ved selv å være «best practice». Ved å gjennomføre grønne anskaffelser, fokusere på ombruk, minimere

TRONDHEIM KOMMUNE

Tråanten tjeilte

plastbruk, øke materialgjenvinningsgraden av eget avfall og redusere energiforbruket i bibliotekbyggene, kan biblioteket være et forbilde på hvordan kulturinstitusjoner kan operere mer bærekraftig. Vi stiller økte krav til oss selv, våre leverandører og samarbeidspartnere.

Storbybiblioteksjefene slutter seg også til Norsk Bibliotekforenings innspill

<https://norskbibliotekforening.no/bibliotek-er-gronn-omstilling/> og deres oppsummering av sentrale tiltak for biblioteksektoren.